

*KONSULINĖ INFORMACIJA
LIETUVOS RESPUBLIKOS GARBĖS
KONSULINIAM PAREIGŪNUI*

2015

*LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJOS
KONSULINIS DEPARTAMENTAS*

ĮVADAS

Vienas pagrindinių Lietuvos diplomatinės tarnybos tikslų yra pagerinti paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos piliečiams, esantiems užsienyje, kokybę tiek nelaimės, tiek sėkmės atveju. Mes siekiame, kad lietuviams užsienyje būtų suteikiamos profesionalios konsulinės paslaugos.

Lietuvos konsulinė tarnyba per pastaruosius metus padarė didelę pažangą. Bet iššūkių dar liko. Vienas iš jų – profesionaliai teikti Lietuvos piliečiams būtinas konsulines paslaugas, kad ir kur jie būtų. Be Jūsų pagalbos, paramos krizių metu, patarimų ir informacijos su šiuo iššūkiu susidoroti mums nepavyktų.

Žmogus yra didžiausia vertybė, ir mes tarnaujame jam. Jūsų asmeniniai įgūdžiai, išmintis ir ryšiai galėtų pasitarnauti Lietuvos Respublikos piliečiams. Konsulinių paslaugų kokybė daro didelę įtaką ne tik konsulinės tarnybos įvaizdžiui, bet ir formuoja požiūrį į visą Lietuvos diplomatinę tarnybą.

Kai kurie iš Jūsų esate vieninteliai mūsų mažos valstybės atstovai šalyse, kuriose nėra Lietuvos Respublikos ambasadų, todėl Jūsų pagalba konsulinėje srityje yra nepaprastai vertinama ir reikalinga. Tai ypač išryškėjo pastaraisiais metais, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai (toliau – Ministerija) kartu su garbės konsulais organizuojant išvažiuojamąsias konsulines misijas į užsienio valstybes ir regionus, kuriuose yra gausios lietuvių bendruomenės ir kuriuose nėra Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės. Konsulinių misijų metu diplomatai priima Lietuvos piliečių prašymus dėl pasų keitimo ir išdavimo, asmens grįžimo pažymėjimų išdavimo, užsienyje sudarytų civilinės būklės aktų įtraukimo į apskaitą Lietuvoje, taip pat priima gyvenamosios vietos deklaracijas ir atlieka kitus konsulinius veiksmus.

Jūsų dėka darbas misijų metu organizuojamas ir vyksta operatyviai ir sklandžiai. Garbės konsulų pagalba suteikiant patalpas konsulinės misijos darbuotojams, sudarant interesantų sąrašus yra neįkainojama.

Šis informacinis leidinys skirtas visiems Lietuvos garbės konsuliniais pareigūnams, todėl jame pateikiama bendroji informacija. Tais atvejais, kai leidinyje rekomenduojama garbės konsulų gautą informaciją perduoti Atstovybei, – turima omenyje Jūsų rezidavimo valstybėje ar Jūsų rezidavimo valstybei akredituota atstovybė, o jei tokios nėra – artimiausia Lietuvos atstovybė. Atstovybių kontaktai skelbiami interneto svetainėje <http://keliauk.urm.lt/LRatstovybes>.

Konsulinės informacijos rinkinyje rasite visą Jums reikalingą informaciją, kaip elgtis ir į ką kreiptis, jei Lietuvos Respublikos piliečiui krizės atveju reikia pagalbos, jei jis nukentėjo nuo nusikaltėlių, jei vaikai liko be tėvų ir kt. Garbės konsulams nėra suteikta teisė atlikti kai kurių konsulinių funkcijų (paso išdavimas, notariniai veiksmai, konsulinių pažymų išdavimas), tačiau jų suteikta tiksli informacija konsuliniais klausimais, pagalba Lietuvos piliečiams susisiekiant su atsakinga Lietuvos Respublikos atstovybe ar Europos Sąjungos valstybės narės atstovybe, piliečių informavimas apie organizuojamą specialią konsulinę misiją yra ne mažiau vertinga. Taigi, leidinyje rasite ir informaciją apie tas konsulines funkcijas, kurias garbės konsulams atlikti draudžiama, tačiau apie jas Jūs galite ir turėtumėte suteikti pradinę informaciją paklausejams ir nukreipti juos tinkama linkme.

Dėl Jums rūpimos informacijos konsuliniais klausimais nedvejodami galite kreiptis ir į Ministerijos Konsulinį departamentą (toliau – KOD), kurio darbuotojai kompetentingai atsakys į klausimus ir patars, kaip reikėtų elgtis konkrečioje situacijoje.

Konsulinio departamento kontaktai:
tel. +370 706 52400
el. paštas **kod@urm.lt; budetojai.kod@urm.lt**.

Pasibaigus diplomatinų atstovybių ar Ministerijos darbo laikui, poilsio ir švenčių dienomis, nelaimingų atsitikimų ar kitais neatidėliotinais atvejais tiek Jūs, tiek piliečiai gali skambinti į Ministeriją telefonu +370 706 52444 (šis telefonas veikia 24 val. per parą) arba susisiekti el. paštu **pilieciai@urm.lt**.

Garbės konsuliniai pareigūnai, kaip ir Lietuvos Respublikos konsuliniai pareigūnai (diplomatai), negali viršyti savo įgaliojimų ir savo veikloje privalo vadovautis galiojančiais Lietuvos Respublikos teisės aktais. Vykdam konsulines funkcijas tenka išmanyti ir griežtai taikyti asmens duomenų apsaugą reglamentuojančias teisės normas - garbės konsulas negali teikti ar viešai skelbti informacijos, kuri yra valstybės, tarnybos, komercinė, pramoninė ar banko paslaptis, taip pat ir privačių asmenų duomenų, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus. Neskelbtina ir tarnybinės veiklos metu gauta informacija, kuri pakenktų asmens garbei, orumui ar saugumui, fizinių ir juridinių asmenų teisėtiems interesams, sutrukdytų nusikalstamų veikų prevenciją, išaiškinimą arba lemtų jų padarymą.

Kad geri darbai, įsimintini įvykiai, ryškesni prisiminimai nebūtų pamiršti, siųskite Konsuliniam departamentui pranešimus apie svarbesnius atliktus darbus ir metines Jūsų veiklos konsulinėje srityje ataskaitas.

Atkreipiame dėmesį, kad šis informacinis rinkinys nėra teisės aktas, todėl, jei yra šio rinkinio ir teisės aktų neatitikimų, garbės konsulas privalo vadovautis teisės aktais.

TURINYS

1. GARBĖS KONSULŲ ATLIEKAMOS KONSULINĖS FUNKCIJOS.....	5
1.1. Pagalba asmenims, praradusiems kelionės dokumentus, kelionės dokumentui tapus netinkamu naudoti ar pasibaigus jo galiojimo laikui	5
1.2. Konsulinė pagalba stichinės nelaimės, katastrofos, teroristinio akto, karo ar ginkluoto konflikto atveju.....	6
1.3. Pagalba sulaikytiems, atliekantiems bausmę ar kaltinamiems padarius nusikaltimą asmenims	6
1.4. Pagalba neturintiems visiško veiksnumo asmenims.....	8
1.5. Materialinė pagalba.....	8
1.6. Pagalba mirties atveju	9
1.7. Pagalba užsienyje nukentėjusiems piliečiams (nelaimingo atsitikimo ar ligos atveju, nusikaltimų aukoms)	11
1.8. Pagalba prekybos žmonėmis aukoms.....	11
1.9. Interesų apsauga palikimo atsiradimo (succession mortis causa) atveju.....	13
2. EUROPOS SĄJUNGOS VALSTYBIŲ NARIŲ DIPLOMATINIŲ ATSTOVYBIŲ PAGALBA LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIEČIAMS.....	14
3. KONSULINĖS FUNKCIJOS, KURIAS ATLIEKA TIK LIETUVOS AMBASADŲ KONSULINIAI PAREIGŪNAI	14
3.1. Prašymų dėl Lietuvos Respublikos pilietybės priėmimas ir perdavimas	14
3.2. Prašymų dėl Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės ir paso išdavimo, keitimo priėmimas.....	15
3.3. Civilinės būklės aktų įtraukimas į apskaitą ir registravimas Atstovybėse.....	15
3.4. Dokumentų legalizavimas ir tvirtinimas pažyma (Apostille)	16
3.5. Notarinių veiksmų atlikimas.....	16
3.6. Dokumentų pareikalavimas.....	17
3.6.1. Teistumo (neteistumo) pažymų pareikalavimas	17
3.6.2. Pažymos dėl šeiminės padėties pareikalavimas.....	17
3.6.3. Dokumentų iš archyvų pareikalavimas	17
3.7. Konsulinių pažymų išdavimas.....	18
3.8. Gyvenamosios vietos deklaravimas	19
3.9. Vizų ir joms prilyginamų dokumentų išdavimas	19
3.9.1. Šengeno erdvė	19
3.9.2. Bendra vizų politika	19
3.10. Prašymų dėl leidimų laikinai gyventi Lietuvoje (Temporary Residence Permits) priėmimas	21
3.11. Prašymų dėl leidimų nuolat gyventi Lietuvoje (Permanent Residence Permits) priėmimas	21

1. GARBĖS KONSULŲ ATLIEKAMOS KONSULINĖS FUNKCIJOS

Šioje leidinio dalyje pateikiama išsami informacija apie garbės konsulų atliekamas konsulines funkcijas.

Garbės konsulas gali vykdyti tik tas konsulines funkcijas, kurios nurodytos jam išduotame konsuliniame patente. Dažniausiai garbės konsulams pavedamos atlikti šios 1963 metų Vienos konvencijoje dėl konsulinių santykių nustatytos funkcijos konsulinėje srityje:

a) Lietuvos Respublikos, jos piliečių ir juridinių asmenų interesų gynimas priimančiojoje valstybėje, laikantis tarptautinės teisės normų;

e) pagalba Lietuvos Respublikos piliečiams ir juridiniams asmenims;

g) Lietuvos Respublikos piliečių ir juridinių asmenų interesų apsauga palikimo atsiradimo (*succession mortis causa*) atveju priimančiosios valstybės teritorijoje, laikantis tos valstybės įstatymų;

h) nepilnamečių ir kitų asmenų, neturinčių visiško veiksnumo ir kurie yra Lietuvos Respublikos piliečiai, interesų gynimas nepažeidžiant priimančiosios valstybės įstatymų, ypač jei tokiems asmenims reikia globos ar rūpybos;

m) vykdymas bet kokių kitų funkcijų, kurias Lietuvos Respublika paveda atlikti konsulinei įstaigai, kurių nedraudžia valstybės įstatymai ir kiti teisės aktai arba dėl kurių neprieštarauja priimančioji valstybė, arba kurie numatyti galiojančiose Lietuvos Respublikos ir priimančiosios valstybės tarptautinėse sutartyse.

Garbės konsulo veiklos instrukcija, atsiskaitymo tvarka yra numatyta Lietuvos Respublikos konsulinių įstaigų, vadovaujamų garbės konsulinių pareigūnų, steigimo ir uždarymo, garbės konsulinių pareigūnų skyrimo ir atšaukimo tvarkos apraše.

Garbės konsulams draudžiama vykdyti konsulines funkcijas, kurios nėra nurodytos konsuliniame patente arba kurių vykdyti jiems nėra pavesta.

1.1. Pagalba asmenims, praradusiems kelionės dokumentus, kelionės dokumentui tapus netinkamu naudoti ar pasibaigus jo galiojimo laikui

Lietuvos Respublikos piliečiams, praradusiems kelionės dokumentus užsienio valstybėje, kelionės dokumentui tapus netinkamu naudoti ir neturintiems kelionei tinkamo dokumento grįžti į Lietuvą, gali būti išduodamas asmens grįžimo pažymėjimas (toliau – AGP). Dėl jo išdavimo Lietuvos piliečiams rekomenduojama kreiptis į Atstovybę. Prašymai dėl AGP išdavimo pateikiami asmeniškai (išimtiniais atvejais, kai neįmanoma kreiptis dėl Lietuvos Respublikos piliečio asmens tapatybės, prašymą dėl AGP išdavimo galima pateikti ir kitu būdu).

Vadovaujantis Europos Sąjungos valstybių narių susitarimu, kiekvienas Europos Sąjungos valstybės narės pilietis, praradęs dokumentus užsienio valstybėje, kurioje nėra pasiekiamos jo kilmės valstybės diplomatinės atstovybės, gali kreiptis į bet kurią Europos Sąjungos diplomatinę atstovybę ir pateikti prašymą dėl Europos Sąjungos laikino kelionės dokumento (toliau – LKD) išdavimo. Rekomenduojame garbės konsulams iš anksto sužinoti jų konsulinėje apylinkėje esančių Europos Sąjungos valstybių narių diplomatinių atstovybių kontaktus, užmegzti ryšį su jų

konsuliniais pareigūnais, nusiųsti dokumentus praradusius Lietuvos piliečius į konkrečią ES šalies atstovybę.

Jei Europos Sąjungos valstybės diplomatinė atstovybė, į kurią dėl LKD išdavimo kreipėsi Lietuvos pilietis, dėl jo asmens tapatybės nustatymo kreiptųsi į garbės konsulą, šis kreipimasis turi perduoti Atstovybei ar KOD.

AGP arba LKD išduodamas tik kelionei į Lietuvą arba, išimtiniais atvejais, į nuolatinės gyvenamosios vietos valstybę. AGP galioja iki 15 dienų, LKD galioja ne ilgiau už minimalų laikotarpį, kurio reikia kelionei baigti. Su AGP arba LKD į Lietuvą arba nuolatinės gyvenamosios vietos valstybę grįžęs pilietis turi kreiptis dėl naujo Lietuvos Respublikos paso išdavimo.

Išsami informacija apie AGP ir LKD išdavimo tvarką bei dokumentus, kuriuos reikia pateikti, skelbiama interneto svetainėje <http://keliauk.urm.lt/AGP>.

1.2. Konsulinė pagalba stichinės nelaimės, katastrofos, teroristinio akto, karo ar ginkluoto konflikto atveju

Atsitikus stichinei nelaimei, katastrofai, teroristiniam aktui, karui ar ginkluotam konfliktui (toliau – krizė), garbės konsulas turėtų nedelsdamas kreiptis į rezidavimo valstybės institucijas dėl informacijos apie nukentėjusius Lietuvos Respublikos piliečius gavimo ir, jei tokių yra, pranešti apie juos Atstovybei arba KOD. Garbės konsulas, bendradarbiaudamas su Atstovybe ir KOD, turėtų teikti krizės zonoje esantiems Lietuvos piliečiams informaciją apie evakavimosi galimybes, padėti spręsti nakvynės ir apsirūpinimo maistu klausimus. Garbės konsulas turėtų informuoti Atstovybę ir KOD apie jam žinomus Lietuvos piliečius krizės zonoje.

1.3. Pagalba sulaikytiems, atliekantiems bausmę ar kaltinamiems padarius nusikaltimą asmenims

Informaciją apie Lietuvos Respublikos piliečio sulaikymą, suėmimą ar įkalinimą (toliau-sulaikymą) garbės konsulas turi perduoti Atstovybei arba KOD. Gauti dokumentai persiunčiami informaciniu pranešimu.

Sulaikytojo artimieji apie sulaikymą informuojami tik pageidaujant pačiam sulaikytam asmeniui. Sulaikyto asmens prašymu taip pat gali būti informuoti kiti jo nurodyti asmenys. Apie tai įrašoma informaciniame pranešime. Jei sulaikytajam nėra 18 metų arba jis yra neveiksnus, arba ribotai veiksnus, sulaikytojo sutikimo nereikia. Iš garbės konsulo gautą pranešimą apie Lietuvos piliečio sulaikymą Atstovybė arba KOD siunčia Lietuvos policijai, o ši informuoja artimuosius ar kitus sulaikyto asmens nurodytus asmenis Lietuvoje.

Konsulinė pagalba teikiama, tik jei sulaikytas asmuo jos pageidauja.

Gavęs informaciją apie piliečio sulaikymą ne iš paties piliečio, garbės konsulas gali susisiekti su sulaikytuoju arba sulaikymo įstaigos administracija. Garbės konsulas informuoja sulaikytą asmenį apie jo teises ir pareigas, numatytas sulaikymo valstybės teisės aktuose.

Jei pirminė garbės konsului pateikta informacija neišsami, būtina sužinoti svarbiausius asmens duomenis (vardą, pavardę, gimimo datą ir t.t.), artimųjų giminaičių kontaktinius duomenis, sulaikymo priežastis, kuo sulaikytasis kaltinamas.

Garbės konsulas, esant galimybėms, gali aplankyti sulaikytą tik jo paties, jo šeimos narių ar artimųjų, Atstovybės ar KOD prašymu. Sprendimas dėl sulaikytojo lankymo priimamas atsižvelgiant į nusiskundimų rimtumą.

Vykstant aplankyti sulaikytojo, būtina iš anksto kreiptis į kompetentingą instituciją (dažniausiai įstaigos, kurioje laikomas sulaikytas asmuo, administraciją) ir gauti leidimą aplankyti sulaikytąjį.

Garbės konsulas privalo rūpintis, kad sulaikytų piliečių buities sąlygos atitiktų higienos ir sanitarijos reikalavimus, kad su jais būtų elgiamasi nepažeidžiant žmogaus teisių. Sulaikytasis ne visuomet gali suprasti, kad jo žmogaus teisės yra pažeidžiamos, tad garbės konsulas gali savo iniciatyva aiškintis, ar tikrai sulaikyto asmens teisės nėra pažeidžiamos.

Sulaikytojo prašymu garbės konsulas gali pranešti jo artimiesiems galimų advokatų ir vertėjų į lietuvių kalbą kontaktus arba turi pasirūpinti, kad asmeniui būtų suteikta teisinė gynyba. Siekdamas padėti apginti sulaikyto asmens teises, garbės konsulas gali teikti ir kitokią informaciją (visuomeninių organizacijų, vertimų biurų, kitų institucijų kontaktinius duomenis), tačiau jis negali būti asmens teisinis gynėjas. Garbės konsulas turėtų išsiaiškinti, ar užsienio valstybėje yra numatyta nemokamo valstybės gynėjo institucija ir, jei tokia yra, apie galimybę ja pasinaudoti informuoti sulaikytąjį.

Sulaikytojo motyvuotu prašymu garbės konsulas turi patikrinti, ar nėra pažeidžiamos sulaikytojo teisės ir ar su juo elgiamasi pagal buvimo valstybės teisės normas. Esant įtarimui, kad užsienio valstybė pažeidžia sulaikyto asmens teises, nesilaiko savo įstatymų ar su Lietuvos Respublika pasirašytų tarptautinių sutarčių, garbės konsulas apie tai informuoja Atstovybę arba KOD. Garbės konsului įsikišti tikslinga tik tada, kai teisėtai sulaikytojo gynėjas ar pats sulaikytasis pagrįstai skundžiasi, jog sulaikytasis diskriminuojamas užsienio valstybės piliečių atžvilgiu arba su juo elgiamasi pažeidžiant žmogaus teises, ir kitos sulaikytajam ar jo teisėtam gynėjui prieinamos esamoje situacijoje protingos ir tikslingos vietinės teisinės priemonės jau yra išnaudotos.

Sulaikytojo arba jo artimųjų pageidavimu garbės konsulas turi pasidomėti apie galimybes artimiesiems jį aplankyti įkalinimo įstaigoje, apie galimybes artimiesiems perduoti sulaikytajam lėšas.

Garbės konsului draudžiama:

- primygtinai reikalauti, kad užsienio valstybės kompetentingos institucijos praneštų apie Lietuvos piliečio sulaikymą, areštą ar laisvės apribojimą ar teiktų kitokią informaciją apie piliečio sulaikymą, areštą ar laisvės apribojimą, jeigu sulaikytas pilietis to nepageidauja;
- platinti informaciją (išskyrus informacinį pranešimą) apie asmens sulaikymą ar jo sulaikymo aplinkybes be asmens sutikimo;
- daryti įtaką ar kaip nors kitaip kištis į užsienio valstybės teisėsaugos ir kitų institucijų darbą;
- būti teisėtam sulaikytojo gynėjui.

Garbės konsulas sulaikytojo artimiesiems *gali teikti tik oficialią ir sulaikytojo pateiktą informaciją ir tai gali daryti tik tuo atveju, jei yra gavęs sulaikytojo sutikimą.*

Susisiekus su sulaikytu piliečiu būtina laikytis tarnybinės etikos reikalavimų. Arešto, sulaikymo ar laisvės apribojimo atveju patartina:

- orientuotis į faktus, tačiau būti dėmesingam ir jautriam;

- nespekuliuoti asmens kaltės klausimu;
- atminti, jog elgesys su sulaikytais asmenimis neturi priklausyti nuo to, kuo jie yra kaltinami, taip pat nuo jų socialinės padėties, lyties, tautybės ir t.t.;
- nespėlioti dėl galimos bylos baigties, baudmės termino ir pan.

Paleidimo už užstatą klausimus sulaikytas pilietis turi spręsti su jam atstovaujančio advokato pagalba. Lėšomis teisinei pagalbai sulaikytas pilietis turi pasirūpinti pats.

Garbės konsulas turėtų informuoti nuteistus Lietuvos piliečius apie nuteistųjų asmenų perdavimo į Lietuvą likusiai baudmės daliai atlikti galimybę bei tarpininkauti perduodant nuteistųjų asmenų prašymus Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai (siunčiant per KOD). Klausimas dėl nuteistųjų asmenų perdavimo sprendžiamas tik tais atvejais, jei teismo sprendimą priėmė 1983 m. Europos Tarybos konvencijos dėl nuteistųjų asmenų perdavimo šalis narė arba valstybės, su kuriomis Lietuva yra pasirašiusi dvišales sutartis (Baltarusija, Rusija, Lenkija, Azerbaidžanas, JAV). Nuosprendis turi būti galutinis, su laisvės atėmimu susijusios baudmės laikas – mažiausiai šeši mėnesiai, būtinas abiejų valstybių sutikimas dėl nuteistojo perdavimo.

1.4. Pagalba neturintiems visiško veiksnio asmenims

Gavęs informaciją apie rezidavimo valstybėje be tėvų globos esantį vaiką Lietuvos Respublikos pilietį arba vaiką, kuriam užsienio valstybės institucijos paskyrė laikinąją globą, garbės konsulas nedelsdamas apie tai informuoja Atstovybę arba KOD, kurie šią informaciją perduoda atsakingoms institucijoms Lietuvoje - Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai. Tolesnis vaiko globos klausimas sprendžiamas glaudžiai bendradarbiaujant su KOD, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba ir užsienio valstybės kompetentingomis institucijomis.

1.5. Materialinė pagalba

Gavus Lietuvos piliečio prašymą dėl materialinės pagalbos, pirmiausia reikėtų išsiaiškinti, kas nukentėjusiam Lietuvos piliečiui yra atsitikę, kaip jis yra nukentėjęs, kokios pagalbos jam reikia. Kartu reikia išsiaiškinti, ar pilietis bandė susisiekti su savo artimaisiais ar kitais asmenimis, kurie jam gali finansiškai padėti.

Jei nukentėjusysis neturi galimybių susisiekti su artimaisiais, garbės konsulas, esant galimybėms, gali pasiūlyti nukentėjusiajam garbės konsulato ryšio priemonėmis pačiam susisiekti su artimaisiais ir prašyti jų pagalbos. Garbės konsulas gali patarti pasinaudoti grynųjų pinigų perlaida (Western Union ar kt.). Jei galimybės garbės konsului susisiekti su artimaisiais nėra, garbės konsulas turi kreiptis į Atstovybę arba KOD ir paprašyti susisiekti su nukentėjusiojo artimaisiais ir siekti, kad šie suteiktų nukentėjusiajam materialinę pagalbą. Jei nukentėjusysis neturi artimųjų kontaktų, būtina sužinoti svarbiausius nukentėjusiojo artimųjų duomenis (vardus, pavardes, gyvenamosios vietos adresus ir kt.).

Nepavykus sėkmingai išspręsti artimųjų materialinės pagalbos perdavimo nukentėjusiajam klausimo, piliečio prašymą dėl materialinės pagalbos gavimo rekomenduojama perduoti Atstovybei arba KOD. Išimtiniais atvejais, paties piliečio prašymu, Atstovybės konsuliniam pareigūnui įsitikinus, kad asmuo neturi galimybės gauti lėšų iš kitų šaltinių (neturi artimųjų arba per tam tikrą laiką su jais nepavyksta susisiekti, arba jie atsisako padėti nukentėjusiajam), Atstovybė gali nukentėjusiajam suteikti materialinę pagalbą. Materialinė pagalba teikiama būtinajai medicinos pagalbai, grįžimo į Lietuvą išlaidoms padengti ir pan. Pagalba piliečiui teikiama ne grynaisiais pinigais, o sumokant už tam tikras paslaugas pagal pateikiamus paslaugų faktą pagrindžiančius dokumentus (pvz., už kelionės į Lietuvą bilietą). Materialinę pagalbą gaunantis asmuo įsipareigoja

per 3 mėnesius atlyginti Ministerijai jos patirtas išlaidas. To neįvykdžius – lėšos išieškomos per antstolius.

Garbės konsulas neprivalo materialiai padėti Lietuvos Respublikos piliečiams. Rekomenduojame tokios pagalbos neteikti.

1.6. Pagalba mirties atveju

Gavus oficialią iš kompetentingų rezidavimo valstybės institucijų informaciją apie Lietuvos piliečio mirties atvejį, garbės konsulas ją nedelsdamas perduoda Atstovybei arba KOD informaciniu pranešimu. Šią informaciją KOD perduos Lietuvos policijai, kuri informuos artimuosius Lietuvoje.

Pasitaiko atveju, kai informacija apie piliečio mirtį yra gaunama iš žiniasklaidos arba mirusiojo artimųjų, darbdavių ar panašių šaltinių, t.y. ji nėra oficiali. Tokiu atveju garbės konsulas iš informaciją pateikusių šaltinių sužino kaip įmanoma daugiau įvykio aplinkybių (mirusiojo asmens duomenis, mirties laiką, vietą ir pan.) ir kreipiasi į kompetentingas užsienio šalies institucijas dėl oficialios informacijos apie įvykį gavimo. Gauta informacija perduodama Atstovybei arba KOD.

Garbės konsulas pirminę informaciją apie piliečio mirtį gali gauti ir iš mirusiojo artimųjų ar jų įgaliotų asmenų, draudimo kompanijų, užsiimančių mirusiojo palaikų parvežimu. Tokiu atveju garbės konsulas taip pat informuoja Atstovybę arba KOD.

Jei *artimieji kreipiasi dėl mirusiojo palaikų atsiėmimo ir parvežimo laidoti* organizavimo, garbės konsulas jiems turėtų suteikti šią informaciją:

- visą turimą informaciją apie įvykį, nurodyti atsakingų užsienio šalies institucijų (pvz., institucijos, perdavusios informaciją apie įvykį; vietas, kur laikomi palaikai; tyrimą dėl mirties fakto, jei toks atliekamas, vykdančios teisėsaugos institucijos; leidimą palaikus išvežti iš šalies išduodančios institucijos ir kt.) kontaktinius duomenis;
- atkreipti dėmesį, kad visų pirma artimieji turėtų išsiaiškinti, ar mirusysis nebuvo apsidraudęs ir ar mirties priežastis draudimo polise nurodyta kaip draudžiamasis įvykis:
 - jei asmuo buvo apsidraudęs ir mirties priežastis draudimo polise nurodyta kaip draudžiamasis įvykis - patarti kreiptis į draudimo bendrovę dėl palaikų parvežimo organizavimo ir finansavimo;
 - jeigu asmuo nebuvo apsidraudęs arba jo mirtis nėra draudžiamasis įvykis – jo palaikų parvežimo organizavimu artimieji turi pasirūpinti patys arba dėl šios paslaugos užsakymo gali kreiptis į laidojimo paslaugų bendrovę Lietuvoje arba užsienyje. Nei garbės konsulai, nei Atstovybės neorganizuoja užsienyje mirusių asmenų palaikų parvežimo ir laidojimo;
 - garbės konsulas neteikia informacijos apie konkrečias pasirinktas ar iš praktikos jam žinomas laidojimo paslaugų bendroves ir jų teikiamų palaikų parvežimo, kremavimo paslaugų įkainius. Artimiesiems pageidaujant, garbės konsulas gali nurodyti užsienio šalies „informacinius puslapius”, kuriuose pateikiama kontaktinė tokių įmonių informacija;
- informuoti apie palaikų laikymo, atsiėmimo, išvežimo į užsienį ir pan. sąlygas konkrečiu atveju (užsienio valstybėje mirusių asmenų palaikus galima pervežti į Lietuvą pagal tos valstybės nustatytą tvarką);
- pranešti, ar užsienio šalies kompetentingos institucijos jau yra išdavusios leidimą palaikus atsiimti ar išvežti laidoti į užsienį – tai yra labai svarbu. Jei toks leidimas dar nėra išduotas, artimiesiems pranešama, jog jie bus informuoti, kai leidimas bus gautas;

- nurodyti, kad užsienio valstybėje mirusių asmenų palaikus galima parvežti į Lietuvą tik turint Atstovybės išduotą leidimą mirusiojo palaikams parvežti karste. Valstybės, iš kurių parvežant palaikus Atstovybės išduotas leidimas nereikalaujamas (jį išduoda kompetentingos valstybių institucijos): Andora, Austrija, Belgija, Čekija, Estija, Graikija, Islandija, Ispanija, Kipras, Latvija, Lietuva, Liuksemburgas, Moldova, Norvegija, Nyderlandai, Portugalija, Prancūzija, Slovakija, Slovėnija, Suomija, Švedija, Šveicarija, Turkija, Vokietija. Jei toks leidimas būtinas, informuoti apie tai Atstovybę. Mirusiojo palaikams urnoje parvežti Atstovybės leidimo nereikia;
- nurodyti, kad dėl finansinės pagalbos Lietuvos piliečių palaikų parvežimui į Lietuvą artimieji gali kreiptis Lietuvoje į savivaldybę pagal gyvenamąją vietą. Nurodyti, kad nei Ministerija, nei garbės konsulas ar Atstovybės materialinės paramos dėl palaikų pervežimo ar laidojimo suteikti negali.

Jeigu artimieji nepageidauja ar neturi galimybių atsiimti mirusiojo palaikų ir sutinka, kad palaikai būtų laidojami užsienio valstybėje, jie turi pateikti notaro patvirtintą laisvos formos minėto apsisprendimo raštą. Šį raštą galima perduoti ir per KOD. Gautą dokumentą garbės konsulas raštu perduoda kompetentingai užsienio šalies institucijai. Artimiesiems pageidaujant, suteikiama informacija apie jų atsisakymo atsiimti mirusiojo palaikus galimas pasekmes pagal užsienio šalies nustatytą tvarką (pvz., kokios užsienio šalies institucijos tokiu atveju sprendžia klausimą dėl palaikų laidojimo vietoje, kas finansuoja laidojimą ir pan.).

Oficialų atsakymą iš KOD, kad mirusiojo artimųjų Lietuvos policijos įstaigoms nustatyti nepavyko ar miręs asmuo jų neturėjo, garbės konsulas perduoda kompetentingai užsienio šalies institucijai.

Tuo atveju, kai artimieji nepageidauja ar neturi galimybių atsiimti mirusiojo palaikų, arba artimųjų nepavyksta nustatyti, Lietuvos piliečio palaikai laidojami vietoje. Garbės konsulas informuoja Atstovybę arba KOD apie palaidojimo datą, vietą ir persiunčia asmens mirties liudijimą, pasą, asmens tapatybės kortelę, kad Lietuvos piliečio mirtis būtų užfiksuota Lietuvos gyventojų registre.

Jeigu nustatoma, kad nusikaltimo metu žuvo Lietuvos Respublikos pilietis, garbės konsulas pagal galimybes turėtų:

- imtis priemonių žuvusiojo asmens tapatybei nustatyti. Šį faktą nustatyti labai svarbu, nes nepatikrinta informacija galima padaryti žuvusiojo artimiesiems didelę moralinę žalą. Reikia įvertinti ir tai, kad pas nukentėjusį gali būti rastas ir kito asmens pasas, arba įvykio liudytojas gali pateikti netikslią informaciją apie mirusįjį. Rekomenduojama mirties atveju visada sulaukti oficialių institucijų informacijos raštu ir tik po to informuoti apie įvykį Atstovybę arba KOD. Jei užsienio valstybės teisėsaugos institucijoms kyla abejonių dėl nukentėjusiojo asmens tapatybės, garbės konsulas turėtų pateikti turimą informaciją Atstovybei arba KOD dėl tolesnio asmens tapatybės nustatymo, kuris atliekamas bendradarbiaujant su Lietuvos Respublikos teisėsaugos institucijomis;
- spręsti klausimą dėl palaikų pargabenimo į Lietuvos Respubliką konsultuojantis su Atstovybe ir KOD. Jei nėra galimybės pargabenti į Lietuvą piliečio palaikų, gavus atitinkamus dokumentus iš mirusiojo artimųjų, imtis priemonių, kad Lietuvos pilietis būtų tinkamai palaidotas užsienio šalyje. Gauti ir Atstovybei arba KOD perduoti informaciją apie palaidojimo vietą.

1.7. Pagalba užsienyje nukentėjusiems piliečiams (nelaimingo atsitikimo ar ligos atveju, nusikaltimų aukoms)

Garbės konsulas gali padėti nukentėjusiems Lietuvos piliečiams gauti medicinos pagalbą, suteikti informaciją apie galimybę gauti teisinę pagalbą ir vertėjo paslaugas, taip pat padėti susisiekti su artimaisiais Lietuvoje.

Apie užsienio valstybėje nukentėjusį Lietuvos pilietį garbės konsulas turi informuoti Atstovybę arba KOD informaciniu pranešimu.

Teikiant konsulinę pagalbą nukentėjusiems asmenims, garbės konsului yra labai svarbu pasinaudoti visomis savo, kaip konsulinio pareigūno, teisėmis.

Paprastai informacija apie nukentėjusius Lietuvos piliečius gaunama iš oficialių institucijų raštu. Tačiau neretai garbės konsului tenka reaguoti ir į neoficialią informaciją. Tais atvejais, kai pranešimas gaunamas iš neoficialių šaltinių, garbės konsulas turėtų surinkti kuo daugiau informacijos ir dėl jos papildymo prireikus kreiptis į vietos teisėsaugos institucijas. Jei apie nukentėjusiuosius žodžiu praneša teisėsaugos ar medicinos įstaigos darbuotojai, taip pat reikėtų užfiksuoti kuo daugiau informacijos apie nukentėjusiojo asmens tapatybę, jo buvimo vietą ir paprašyti informaciją pateikti raštu.

Garbės konsulas turėtų padėti nukentėjusiajam:

- susisiekti su sutuoktiniu, artimaisiais ar kitu jo nurodytu asmeniu Lietuvoje (informacinis pranešimas);
- gauti medicinos pagalbą;
- gauti teisinę pagalbą ar vertėjo paslaugas (tai taikoma tik teikiant konsulinę pagalbą asmenims, nukentėjusiems nuo nusikaltimo);
- jei nukentėjusysis nemoka ar nepakankamai moka užsienio kalbą, imtis priemonių, kad bendraujant su teisėsaugos institucijų atstovais dalyvautų vertėjas;
- organizuoti grįžimą į Lietuvą.

Jeigu asmuo yra gydymo įstaigoje, garbės konsulas turėtų:

- informuoti Atstovybę arba KOD;
- nustatyti, kur nukentėjusysis yra gydomas;
- susisiekti su medicinos įstaigos darbuotojais ir įsitikinti gautos informacijos tikrumu, gauti žinių apie nukentėjusiojo asmens tapatybę ir jo sveikatos būklę;
- esant galimybei ir atsižvelgiant į nukentėjusiojo sveikatos būklę, aplankyti nukentėjusį gydymo įstaigoje. Pokalbio metu trumpai apklausti dėl negalavimo aplinkybių. Sužinoti, ar nukentėjusysis pageidauja apie faktą informuoti artimuosius Lietuvoje, nustatyti, kokios pagalbos reikia. Pokalbio metu reikėtų pasidomėti, ar tinkamai teikiama medicinos pagalba, ar gydymo metu reikės finansinės pagalbos, ar asmuo yra draustas sveikatos draudimu, ar bendraujant su gydytojais ir teisėsaugos institucijų darbuotojais reikia vertėjo;
- nukentėjusiojo artimiesiems prašant, pateikti kuo išsamesnę informaciją apie nukentėjusiojo buvimo vietą, apie tyrimą atliekančią teisėsaugos instituciją ir pareigūnus.

1.8. Pagalba prekybos žmonėmis aukoms

Prekyba žmonėmis apibrėžiama kaip žmonių pardavimas, pirkimas, kitoks perleidimas ar įgijimas, verbavimas, gabenimas ar laikymas nelaisvėje panaudojant fizinį smurtą ar grasinimus

arba kitaip atimant galimybę priešintis, arba pasinaudojant nukentėjusio asmens priklausomumu ar pažeidžiamumu, arba panaudojant apgaulę, arba priimant ar sumokant pinigus, arba gaunant ar suteikiant kitokią naudą asmeniui, kuris faktiškai kontroliuoja nukentėjusį asmenį.

Išnaudojimas apima asmenų išnaudojimą prostitucijai, pornografijai ar kitoms seksualinio išnaudojimo formoms; išnaudojimą vergijai ar panašioms į vergiją sąlygoms; išnaudojimą siekiant paimti organą, audinį ar ląstelę; išnaudojimą priverstiniam darbui ar paslaugoms, įskaitant elgetavimą, nusikalstamai veikai daryti arba kitais išnaudojimo tikslais. Prekybos žmonėmis aukos sutikimas iš anksto apgalvotam išnaudojimui neturi reikšmės, jei buvo panaudojamas bent vienas numatytas asmens valios palenkimo būdas.

Nepilnamečio siūlymas pirkti ar kitaip įgyti, pardavimas, pirkimas, kitoks perleidimas, įgijimas, verbavimas, gabenimas ar laikymas nelaisvėje, siekiant, kad jis būtų neteisėtai įvaikintas, išnaudojamas vergijos ar panašiomis į vergiją sąlygomis, prostitucijai, pornografijai, kitoms seksualinio išnaudojimo formoms, priverstiniam darbui ar paslaugoms, įskaitant elgetavimą, nusikalstamai veikai daryti arba kitiems išnaudojimo tikslams yra laikoma prekyba žmonėmis, net jei nepanaudojamas nė vienas nukentėjusio nepilnamečio asmens valią palenkiančių būdų, numatytų prekybos žmonėmis atveju. Prekeiviai vaikais dažniausiai siekia prievarta ar apgaulės būdu asmenis iki 18 metų įtraukti į prostituciją, parduoti priverstiniam darbui, neteisėtai transplantuoti jų organus, siekiant juos vėliau parduoti, seksualiai išnaudoti vaikus pornografijai, parduoti vaikus įvaikinti.

Apie užsienio valstybėje nukentėjusį nuo prekybos žmonėmis Lietuvos pilietį ar asmenį be pilietybės, turintį leidimą nuolat gyventi Lietuvoje, garbės konsulas turi pranešti KOD informaciniu pranešimu.

Garbės konsulas turėtų teikti pagalbą prekybos žmonėmis aukai glaudžiai bendradarbiaudamas su Atstovybe arba KOD, užsienio valstybės teisėsaugos institucijomis, šioje srityje dirbančiomis tarptautinėmis organizacijomis, užsienio valstybių ir Lietuvos nevyriausybinėmis organizacijomis bei savivaldybėmis.

Jei į garbės konsulą kreipėsi parduotas asmuo arba asmuo, kuris dar yra prekeivių rankose (taip pat tokio asmens giminaičiai ar pažįstami), būtina:

- perduoti informaciją Atstovybei arba KOD;
- perduoti gautą informaciją vietos policijai ir teikti nukentėjusiajam kitą reikalingą pagalbą siekiant, kad toks asmuo būtų kuo skubiau išlaisvintas.

Paprastai pristatymo šalys (tai yra valstybės, į kurias buvo parduoti ar atgabenti žmonės) prisiima atsakomybę už tų asmenų laikiną apgyvendinimą, dažnai – ir už rehabilitaciją. Garbės konsulas, bendradarbiaudamas su užsienio valstybės nevyriausybinėmis organizacijomis, teikiančiomis pagalbą prekybos žmonėmis aukoms, turi pasirūpinti, kad tokiam asmeniui būtų:

- užtikrintas laikinas saugus apgyvendinimas;
- suteikta medicinos ir psichologinė pagalba;
- esant galimybėms, suteikta teisinė pagalba.

Jeigu prekybos žmonėmis auka nori kuo skubiau grįžti į Lietuvą, būtina jai suteikti visą galimą konsulinę pagalbą.

Jeigu nukentėjęs asmuo nebeturi asmens dokumentų, garbės konsulas turėtų padėti jam kreiptis į Atstovybę arba Europos Sąjungos valstybės narės diplomatinę atstovybę dėl LKD išdavimo.

Paprastai pristatymo šalis aprūpina nukentėjusįjį bilietais grįžti į kilmės šalį, tačiau jeigu organizuojant tokią pagalbą kyla problemų ar sunkumų, rekomenduojama kreiptis į Atstovybę arba KOD dėl finansinių lėšų suteikimo ir grįžimo į Lietuvą organizavimo (Ministerijos biudžete šiam tikslui yra numatytos lėšos).

Tarptautinės migracijos organizacijos (toliau – TMO) biurui daugelyje užsienio šalių turi pagalbos prekybos žmonėmis aukoms projektus, todėl prekybos žmonėmis arba prostitucijos aukoms galima pasiūlyti kreiptis į TMO atstovybę garbės konsulo rezidavimo valstybėje, kur jomis turi būti pasirūpinta: padedama grįžti į Lietuvą arba nusiunčiama į saugią prieglaudą.

1.9. Interesų apsauga palikimo atsiradimo (*succession mortis causa*) atveju

Jei užsienio valstybės institucija praneša arba garbės konsulas kitaip sužino apie užsienio valstybėje esantį turtą, kurį Lietuvos Respublikos pilietis gali turėti teisę paveldėti, garbės konsulas šią informaciją turi perduoti KOD, kad šis informaciją perduotų Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, kuri informuoja asmenį, turintį teisę paveldėti turtą.

Prireikus garbės konsulas gali pateikti Lietuvos Respublikos piliečiams, paveldėjusiems turtą užsienio valstybėje, buvimo valstybės oficialią informaciją apie institucijas, užsiimančias palikimo administravimu.

2. EUROPOS SĄJUNGOS VALSTYBIŲ NARIŲ DIPLOMATINIŲ ATSTOVYBIŲ PAGALBA LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIEČIAMS

Užsienio valstybėse, kuriose nėra pasiekiamų Atstovybių, kai kuriais atvejais konsulinę pagalbą Lietuvos Respublikos piliečiams gali suteikti Europos Sąjungos valstybių narių diplomatinės atstovybės. Vadovaujantis 1995 m. gruodžio 19 d. sprendimu 95/553/EB dėl Europos Sąjungos piliečių gynybos, vykdomos diplomatinė atstovybių ir konsulinių įstaigų, tais atvejais, kai užsienio valstybėje, kurioje yra Lietuvos Respublikos pilietis, Lietuva neturi pasiekiamos diplomatinės atstovybės arba pasiekiamo kompetentingo tokiems klausimams garbės konsulo, Lietuvos Respublikos pilietis turi teisę į bet kurios Europos Sąjungos valstybės narės diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos teikiamą konsulinę pagalbą tokiomis pačiomis sąlygomis kaip tos atstovybės šalies piliečiui.

Lietuva taip pat yra sudariusi specialius susitarimus su kai kuriomis Europos Sąjungos valstybėmis dėl konsulinės pagalbos teikimo Lietuvos piliečiams užsienio valstybėse. Tokios sutartys yra sudarytos su Latvija, Estija, Lenkija ir Vengrija, kurios Lietuvos piliečiams konsulinę pagalbą teikia šiose užsienio valstybėse:

- Lenkija: Alžyre, Maroke ir Tunise;
- Vengrija: Čilėje, Indonezijoje, Irane, Jordanijoje, Jungtiniuose Arabų Emyratuose, Juodkalnijoje, Kuboje, Libane, Makedonijoje, Pakistane, Pietų Afrikos Respublikoje, Saudo Arabijoje, Serbijoje, Singapūre, Sirijoje, Tailande, Taivane ir Vietname;
- Latvija atstovauja Lietuvai Uzbekistane;
- Estija atstovauja Lietuvai Australijoje.

3. KONSULINĖS FUNKCIJOS, KURIAS ATLIEKA TIK LIETUVOS AMBASADŲ KONSULINIAI PAREIGŪNAI

Šioje leidinio dalyje pateikiama informacija apie konsulines funkcijas, kurias turi teisę atlikti tik Lietuvos Atstovybėse dirbantys konsuliniai pareigūnai, turintys prieigą prie specialių duomenų bazių, sistemų ir valstybinių registrų. Garbės konsulams rekomenduojama susipažinti su šia informacija ir ją pateikti vienu ar kitu klausimu besikreipiantiems Lietuvos piliečiams. Garbės konsuliniam pareigūnams draudžiama atlikti šiame skyriuje išvardytas konsulines funkcijas.

3.1. *Prašymų dėl Lietuvos Respublikos pilietybės priėmimas ir perdavimas*

Užsienio valstybėse gyvenantys asmenys prašymus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės gali pateikti vienu iš šių būdų:

- asmeniškai atvykę arba per pasiuntinį į bet kurią Lietuvos Atstovybę;
- asmeniškai atvykę arba per pasiuntinį į Migracijos departamentą prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos;
- registruotu paštu į Migracijos departamentą prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos.

Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas, įsigaliojęs 2011 m. balandžio 1 d., numato tik keletą atvejų, kai Lietuvos Respublikos piliečiai gali turėti ir kitos valstybės pilietybę. Ši informacija ir tai, kokius dokumentus reikia pateikti kreipiantis dėl Lietuvos Respublikos pilietybės, skelbiama interneto svetainėje <http://keliauk.urm.lt/pilietybė>.

3.2. Prašymų dėl Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės ir paso išdavimo, keitimo priėmimas

Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelė ir pasas yra Lietuvos Respublikos piliečio asmens dokumentas, patvirtinantis jo asmens tapatybę ir Lietuvos Respublikos pilietybę.

Asmens tapatybės kortelė skirta naudoti Lietuvos Respublikoje ir gali būti naudojama vykti į užsienio valstybes, kurios pripažįsta asmens tapatybės korteles kaip kelionės dokumentą.

Pasas skirtas vykti į užsienio valstybes ir naudoti Lietuvos Respublikoje.

Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelė ir pasas yra biometriniai, todėl pateikiant prašymus dėl šių dokumentų išdavimo/keitimo yra nuskaitomi piliečio pirštų atspaudai.

Prašymus dėl asmens tapatybės kortelės ar paso išdavimo/keitimo asmenys gali pateikti:

- asmeniškai atvykę į Atstovybę;
- asmeniškai atvykę į pasirinktą Migracijos tarnybą Lietuvoje.

Prašymą dėl Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės ar paso išdavimo/keitimo vaikui iki 16 metų pateikia vienas iš tėvų. Pateikiant prašymus išduoti asmens dokumentą vaikams iki 1 metų, vaikams dalyvauti nebūtina.

Išsami informacija apie Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės ir pasų išdavimo tvarką ir dokumentus, kuriuos reikia pateikti, skelbiama interneto svetainėje <http://keliauk.urm.lt/pasai>, taip pat Lietuvos ambasadų interneto svetainėse.

3.3. Civilinės būklės aktų įtraukimas į apskaitą ir registravimas Atstovybėse

Lietuvos Respublikos piliečiai užsienio valstybėse gimusių vaikų gimimą, sudarytas santuokas ir ištuokas privalo įtraukti į apskaitą Lietuvoje. Užsienyje mirusių Lietuvos piliečių mirtys taip pat įtraukiamos į apskaitą Lietuvoje.

Prašymą ir dokumentus dėl civilinės būklės akto įtraukimo į apskaitą Lietuvoje piliečiai gali pateikti:

- asmeniškai atvykęs arba per įgaliotą asmenį civilinės metrikacijos skyriui Lietuvoje;
- asmeniškai atvykęs arba per įgaliotą asmenį Lietuvos diplomatinei atstovybei;
- per elektroninę metrikacijos paslaugų informacinę sistemą MEPIS – <https://mepis.vrm.lt/web/mepis/elektronines-paslaugos>.

Dokumentai paštu nepriimami.

Išsami informacija apie civilinės būklės aktų įtraukimą į apskaitą skelbiama interneto svetainėje <http://keliauk.urm.lt/cms>, taip pat Lietuvos ambasadų interneto svetainėse.

Atstovybėse dirbantys konsuliniai pareigūnai registruoja šiuos civilinės būklės aktus:

- vaikų, kurių abu tėvai ar vienas iš jų yra Lietuvos Respublikos pilietis, gimimą;
- Lietuvos Respublikos piliečių santuoką;
- Lietuvos Respublikos piliečių mirtį.

Civilinės būklės aktai Atstovybėse registruojami tais atvejais, jei jie dar nebuvo registruoti užsienio valstybėje.

Išsami informacija apie civilinės būklės registravimą skelbiama interneto svetainėje <http://keliauk.urm.lt/cms>, taip pat Lietuvos ambasadų interneto svetainėse.

3.4. Dokumentų legalizavimas ir tvirtinimas pažyma (*Apostille*)

Dokumentų legalizavimas arba tvirtinimas pažyma (*Apostille*) yra oficialaus pareigūno atliekamas dokumente esančio parašo, antspaudo ir pasirašiusio asmens pareigų tikrumo patvirtinimas, kuris reikalingas tam, kad vienos valstybės dokumentus ir aktus galėtų svarstyti kitos valstybės institucijos, šie dokumentai įvykdytų ar sukeltų teisinę pasekmę kitoje valstybėje, jeigu tarptautinės sutartys ir susitarimai nenumato kitaip. Tai reiškia, kad legalizuodama dokumentą valstybė patvirtina, kad tas dokumentas yra išduotas jos kompetentingos institucijos ar pareigūno ir yra oficialus toje valstybėje. Legalizuojami tik oficialūs dokumentai.

Valstybėse, kurios yra 1961 m. Hagos konvencijos „Dėl užsienio valstybėse išduotų dokumentų legalizavimo panaikinimo“ narės, tuo atveju, jei dokumentas yra išduotas ir bus teikiamas Konvencijos valstybėse narėse, dokumentai tvirtinami pažyma (*Apostille*) dokumento kilmės valstybėje. Hagos konvencijos valstybių narių sąrašas skelbiamas interneto svetainėje <http://keliauk.urm.lt/legalizavimas/Hagoskonvencija>.

Dokumento legalizavimas yra sudėtinė procedūra, kai tvirtinimą atlieka pirmiausiai dokumento kilmės valstybė, o po to dar ir šalies, kurioje dokumentas yra pateikiamas, kompetentinga institucija.

Garbės konsulas turėtų pasidomėti, kokia institucija jo buvimo valstybėje yra kompetentinga legalizuoti dokumentus ar juos tvirtinti pažyma (*Apostille*), ir šią informaciją suteikti paklausejams.

Dėl Lietuvoje išduotų dokumentų legalizavimo ir tvirtinimo pažyma (*Apostille*) asmenys gali kreiptis į KOD arba Atstovybę.

Išsami informacija apie dokumentų legalizavimą ir tvirtinimą pažyma (*Apostille*) skelbiama interneto svetainėje <http://keliauk.urm.lt/legalizavimas>.

3.5. Notarinių veiksmų atlikimas

Notariniai veiksmai, kaip ir dokumentų legalizavimas, yra labai svarbi teisinės pasekmės sukianti konsulinė funkcija. Notarinius veiksmus Lietuvos Respublikoje atlieka notariai, tačiau tam tikrus notarinius veiksmus Lietuvos Respublikos piliečiams gali atlikti ir Lietuvos Respublikos konsuliniai pareigūnai. Pareigūnų, kurie gali atlikti tam tikrus notarinius veiksmus, sąrašas yra teikiamas Lietuvos notarų rūmams. Lietuvos institucijose yra pripažįstami tik tie notariškai patvirtinti dokumentai, kuriuos patvirtino minėtame sąraše esantys pareigūnai.

Lietuvos Respublikos piliečiams, kurie kreipiasi į garbės konsulą dėl notarinių veiksmų (įgaliojimo, testamentų, parašo, dokumento kopijos tikrumo patvirtinimo ir pan.) atlikimo, reikia pasiūlyti kreiptis į vietos notarą arba Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę.

Notariai notarinius veiksmus atlieka asmenims, nepriklausomai nuo jų pilietybės. Nepartariai piliečiams rekomenduoti vieno konkretaus notaro - geriau turėti garbės konsulo apygardoje dirbančių notarų sąrašą arba duoti nuorodą į notarų rūmų funkciją atliekančią vietos instituciją.

Lietuvoje galios tik tie užsienio valstybės notaro patvirtinti dokumentai ar sudaryti notariniai aktai, kurie bus patvirtinti pažyma (*Apostille*) arba legalizuoti toje užsienio valstybėje nustatyta tvarka ir išversti į lietuvių kalbą. Tam, kad užsienio notaro sudarytas notarinis aktas atitiktų Lietuvoje reikalaujamą formą ir kad nekiltų problemų jį naudojant Lietuvoje, patartina rekomenduoti piliečiui pirmiausia pasikonsultuoti su notaru Lietuvoje ir, jei yra galimybė, gauti notarinio dokumento (pvz., įgaliojimo) pavyzdį iš Lietuvos notaro.

3.6. Dokumentų pareikalavimas

Lietuvos Respublikos piliečiai gali kreiptis į Atstovybę dėl dokumentų iš Lietuvos institucijų pareikalavimo. Užsienio valstybių piliečiams dėl dokumentų pareikalavimo Atstovybės netarpininkauja (išskyrus atvejus, kai dokumento pareikalavimo iš archyvo prašymas pateikiamas kartu su prašymu dėl Lietuvos Respublikos pilietybės).

3.6.1. Teistumo (neteistumo) pažymų pareikalavimas

Prašymus dėl registro pažymos ar išrašo išdavimo Informatikos ir ryšių departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos galima pateikti:

- pareiškėjui ar jo atstovui kreipiantis (asmeniškai, paštu ar per pasiuntinį) į Informatikos ir ryšių departamentą prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos;
- elektroniniu būdu (internetu), pasinaudojus Elektroninės valdžios portalo siūlomomis viešomis elektroninėmis paslaugomis, adresu <https://www.epaslaugos.lt/portal/login>;
- asmeniškai ar paštu per Atstovybę.

Daugiau informacijos apie pažymų iš Įtariamų, kaltinamų ir teistų asmenų žinybinio registro išdavimą, prašymų formas ir jų pateikimo tvarką galite rasti interneto puslapyje [http://www.ird.lt/](http://www.ird.lt) arba kreiptis tiesiogiai į Informatikos ir ryšių departamentą prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (el. paštas ird@vrm.lt; tel.: +370 5 271 7177; +370 5 271 8921).

Informacija apie pažymų pareikalavimą per Atstovybes skelbiama <http://keliauk.urm.lt/pazymos>.

3.6.2. Pažymos dėl šeiminių padėties pareikalavimas

Teikiant prašymus dėl santuokos užsienio valstybėse registravimo yra būtina pateikti pažymą apie šeimines padėtis.

Prašymus dėl pažymos dėl šeiminių padėties išdavimo galima pateikti:

- asmeniškai civilinės metrikacijos įstaigai Lietuvoje;
- asmeniškai arba paštu Atstovybei.

Išsami informacija dėl pažymų dėl šeiminių padėties pareikalavimo skelbiama <https://mepis.vrm.lt/paslaugos>.

3.6.3. Dokumentų iš archyvų pareikalavimas

Asmenys, kurie ieško savo lietuvišką kilmę patvirtinančių dokumentų, duomenų apie Lietuvoje turėtą nekilnojamąjį turtą ir kitų Lietuvos Respublikos archyvų dokumentų, prašymus Lietuvos archyvams gali pateikti tiesiogiai archyvams elektroniniu paštu, faksu arba paštu:

Lietuvos valstybės istorijos archyvas

Gerosios Vilties g. 10,
LT - 03134 Vilnius
Tel. +370 5 213 7482
Faks. +370 5 278 4369
El. paštas istorijos.archyvas@lvia.lt

Lietuvos centrinis valstybės archyvas

O. Milašiaus g. 21,
LT - 10102 Vilnius
Tel. +370 5 247 7830
Faks. +370 5 276 5318
El. paštas lcva@archyvai.lt

Lietuvos ypatingasis archyvas

Gedimino pr. 40/1,
LT - 01110 Vilnius
Tel. +370 5 251 9024
Faks. +370 5 251 4211
El. paštas lya@archyvai.lt

Daugiau informacijos apie Lietuvos Respublikos archyvų išduodamus dokumentus, prašymų formas ir jų pateikimo tvarką galite rasti interneto puslapyje <http://www.archyvai.lt>.

Atstovybės tarpininkauja ir dėl kitų dokumentų iš Lietuvos Respublikos institucijų pareikalavimo.

3.7. Konsulinių pažymų išdavimas

Dėl konsulinės pažymos išdavimo pilietis gali kreiptis į Atstovybę. Prašymai dėl konsulinių pažymų išdavimo Atstovybėms gali būti siunčiami paštu.

Lietuvos diplomatinės atstovybės ir konsulinės įstaigos gali išduoti šias konsulines pažymas:

- apie asmens šeiminių padėtį;
- apie turimą Lietuvos Respublikos pilietybę;
- dėl pradėto ikiteisminio tyrimo ar teistumo;
- vietoj prarasto transporto priemonės registracijos liudijimo;
- vietoj prarasto vairuotojo pažymėjimo;
- apie asmens gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje;
- kad dokumentas, patvirtinantis asmens tapatybę ir Lietuvos Respublikos pilietybę, grąžintas Lietuvos Respublikos diplomatinei atstovybei ar konsulinei įstaigai;
- kad asmens, kuris kreipėsi į Atstovybę, prašymas netenkintinas;
- kad dokumentai buvo pateikti Atstovybei;
- kitos konsulines pažymas, kurių išdavimas neprieštarauja Lietuvos Respublikos teisės aktams.

Daugiau informacijos apie konsulinių pažymų išdavimo tvarką yra pateikta interneto svetainėje <http://keliauk.urm.lt/pazymos>.

3.8. Gyvenamosios vietos deklaravimas

Asmuo, išvykstantis iš Lietuvos Respublikos ilgesniam nei šešių mėnesių laikotarpiui, privalo deklaruoti išvykimą iš Lietuvos. Tai asmuo turi atlikti seniūnijoje, aptarnaujančioje tą savivaldybės teritorijos dalį, kurioje jis gyvena, dar prieš išvykdamas į užsienio valstybę. Jeigu nespėja savo išvykimo deklaruoti Lietuvoje, gyvenamosios vietos deklaraciją, pildomą išvykstant iš Lietuvos ilgesniam nei šešių mėnesių laikotarpiui, asmuo gali pateikti:

- Atstovybei (tik asmeniškai!);
- per viešųjų elektroninių paslaugų portalą <http://www.epaslaugos.lt>.

Išsami informacija apie gyvenamosios vietos deklaravimą skelbiama interneto svetainėje <http://keliauk.urm.lt/deklaravimas>.

3.9. Vizų ir joms prilyginamų dokumentų išdavimas

3.9.1. Šengeno erdvė

Lietuva yra viena iš Šengeno erdvei priklausančių valstybių. Šengenas arba Šengeno erdvė – tai valstybių, pasirašiusių Šengeno sutartį, teritorijos. Ši erdvė ypatinga tuo, kad jos išorinės sienos saugomos, o erdvės vidaus sienų kontrolė panaikinta.

Šiuo metu Šengeno erdvei priklauso 26 valstybės: Austrija, Belgija, Danija, Graikija, Ispanija, Italija, Liuksemburgas, Lichtenšteinas, Nyderlandai, Portugalija, Prancūzija, Suomija, Švedija, Vokietija, Lietuva, Latvija, Čekija, Estija, Lenkija, Malta, Slovakija, Vengrija, Slovėnija, Islandija, Norvegija ir Šveicarija.

Europos Sąjungos valstybės Airija ir Jungtinė Karalystė nėra Šengeno narės. Jungtinė Karalystė ir Airija tebevykdo pasienio su kitomis Europos Sąjungos valstybėmis narėmis kontrolę. Bulgarija ir Rumunija kol kas taip pat nėra Šengeno valstybės, tačiau planuoja prisijungti prie Šengeno erdvės artimiausiu metu.

Šengeno sutartis leidžia panaikinti Šengeno valstybių narių vidaus sienų kontrolę, nustato bendrąsias išorės sienų kontrolės taisykles, bendrąją vizų politiką.

3.9.2. Bendra vizų politika

Šengeno susitarimo valstybės vykdo bendrą vizų politiką. Šengene yra naudojama bendra viza. Tai reiškia, kad žmogui norint keliauti po Šengeno erdvę reikia tik vienos vizos. Nuo pirmos narystės Šengene dienos visos Lietuvos vizų tarnybos išduoda Šengeno vizas.

Lietuva, kaip ir kitos Šengeno valstybės, išduoda bendras trumpalaikes vizas, tinkamas vykti į Šengeno susitarimo teritoriją, o užsieniečiai, jau turintys galiojančias kitų Šengeno partnerių išduotas vizas, gali būti visoje Šengeno teritorijoje, įskaitant Lietuvą, vizoje nurodytu jos galiojimo laikotarpiu.

Šengeno susitarimo šalys taiko vienodą vizų išdavimo praktiką, atsižvelgdamos į viena kitos interesus, vienodus reikalavimus pateikiamiems dokumentams, ima vienodą mokestį už prašymo išduoti vizą nagrinėjimą. Todėl vienoje Šengeno valstybėje narėje išduota viza galioja ir kitose valstybėse narėse. Tai yra itin naudinga trečiųjų šalių piliečiams, ketinantiems aplankyti kelias Šengeno valstybes nares.

Trečiųjų šalių piliečiai turi kreiptis į tos valstybės, į kurią ketina vykti, atstovybę. Jei ketinama vykti į kelias Šengeno valstybes, privalu kreiptis į tos valstybės, kuri yra pagrindinis kelionės tikslas, atstovybę. Jeigu ketinama aplankyti kelias Šengeno valstybes nars, neišskiriant nė vienos iš jų, reikia kreiptis į tos valstybės narės, į kurią ketinama vykti pirmiausiai, atstovybę.

Užsienio valstybių piliečiai, kuriems reikalinga viza, vykstant į Šengeno erdvę, ir kurių pagrindinis kelionės tikslas yra Lietuvos Respublika, dėl Šengeno vizos išdavimo turi kreiptis į Atstovybę. Kai kuriose užsienio valstybėse, kuriose nėra Lietuvos Respublikos diplomatinė atstovybių, išduodant Šengeno vizas Lietuvai atstovauja kitų Europos Sąjungos valstybių diplomatinės atstovybės. Lietuva yra sudariusi susitarimus dėl atstovavimo išduodant Šengeno vizas su 14 Europos Sąjungos valstybių.

Užsienio valstybių vizų tarnybų, atstovaujančių Lietuvos Respublikai išduodant Šengeno vizas, sąrašą galite rasti interneto puslapyje: <http://keliauk.urm.lt/Atstovavimas>.

Jei į garbės konsulą kreipiasi užsienio valstybės pilietis, kuriam reikalinga viza atvykti į Šengoną ir kurio pagrindinis kelionės tikslas yra Lietuva, garbės konsulas tokiam asmeniui turi nurodyti kreiptis į Atstovybę arba į Europos Sąjungos valstybės narės, kuri atstovauja Lietuvai išduodant Šengeno vizas garbės konsulo rezidavimo užsienio valstybėje, diplomatinę atstovybę.

Užsienio valstybių piliečiai, kuriems taikomas bevizis režimas arba kurie jau turi Šengeno vizą, gali atvykti ir judėti valstybių narių, kurios taiko visas Šengeno nuostatas, teritorijose, jeigu buvimo trukmė neviršija 90 dienų per bet kurį 180 dienų laikotarpį, jei atvykdami tenkina visas Šengeno teisyne išdėstytas sąlygas:

- turi galiojantį kelionės dokumentą ir, jei būtina, Šengeno vizą;
- gali paaiškinti kelionės tikslą;
- gali įrodyti, kad turi pakankamai lėšų pragyventi buvimo metu ir grįžti į savo šalį;
- yra neįtraukti į Šengeno informacinę sistemą kaip nepageidaujami asmenys arba asmenys, keliantys grėsmę bet kurios Šengeno valstybės viešajai tvarkai ar nacionaliniam saugumui.

Užsienio valstybės piliečiai, ketinantys būti Lietuvoje ilgiau nei 90 dienų, privalo gauti ilgalaikę (D kategorijos) nacionalinę šalies vizą arba leidimą gyventi. Jei į garbės konsulą kreipiasi užsienio valstybės pilietis, kuris planuoja Lietuvoje gyventi ilgiau nei 90 dienų ir kuriam reikalinga ilgalaikė (D) viza arba leidimas gyventi, garbės konsulas jam rekomenduoja kreiptis tiesiogiai į Atstovybę.

Valstybių, kurių piliečiai į Lietuvos Respubliką vyksta be vizų, sąrašas yra interneto svetainėje <http://keliauk.urm.lt/vizos>.

Valstybių, į kurias Lietuvos Respublikos piliečiai gali vykti be vizų, sąrašas yra skelbiamas interneto svetainėje: <http://keliauk.urm.lt/vizos>.

Išsamią informaciją vizų klausimais galite rasti interneto puslapyje <http://keliauk.urm.lt/vizos>.

3.10. *Prašymų dėl leidimų laikinai gyventi Lietuvoje (Temporary Residence Permits) priėmimas*

Leidimas laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje – tai dokumentas, suteikiantis užsieniečiui teisę laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje jame nurodytą laiką.

Leidimas laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje išduodamas užsieniečiui, kuris nėra Europos Sąjungos valstybės narės pilietis. Jis paprastai išduodamas vieniems metams, tačiau gali būti išduotas ir trumpesniam laikui. Lietuvių kilmės asmenims ir užsieniečiams, išsaugojusiems teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę, leidimas laikinai gyventi išduodamas penkeriems metams.

Jei užsienio valstybės pilietis planuoja Lietuvoje gyventi ilgiau nei 90 dienų per pusę metų arba Lietuvoje dirbti, studijuoti ar verstis kita teisėta veikla, jam reikia kreiptis dėl leidimo laikinai gyventi Lietuvoje išdavimo.

Leidimas laikinai gyventi gali būti išduodamas užsieniečiui, jeigu:

- jis išsaugojo teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę;
- yra šeimos susijungimo atvejis;
- jis ketina dirbti Lietuvoje;
- jis ketina užsiimti teisėta veikla Lietuvoje;
- jis ketina mokytis, studijuoti Lietuvoje;
- yra nustatyta globa (rūpyba);
- jis yra ar buvo prekybos žmonėmis auka ir bendradarbiauja su ikiteisminio tyrimo įstaiga arba teismu kovojant su prekyba žmonėmis ar su nusikaltimais, susijusiais su prekyba žmonėmis;
- jis ketina atlikti mokslinius tyrimus Lietuvoje.

Prašymą išduoti pirmąjį leidimą laikinai gyventi ir kitus dokumentus užsienietis gali pateikti bet kuriai Lietuvos atstovybei, o užsienietis, esantis Lietuvos Respublikoje teisėtai – teritorinės policijos įstaigos migracijos tarnybai, kurios aptarnaujamoje teritorijoje ketina apsigyventi.

Prašymai dėl leidimų laikinai gyventi Lietuvoje paštu nėra priimami.

Išsami informacija apie leidimų laikinai gyventi Lietuvoje išdavimo tvarką ir dokumentus, kuriuos reikia pateikti, skelbiama Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos interneto svetainėje <http://www.migracija.lt>. Informacija anglų kalba – <http://www.migracija.lt/index.php?893302090>.

3.11. *Prašymų dėl leidimų nuolat gyventi Lietuvoje (Permanent Residence Permits) priėmimas*

Leidimas nuolat gyventi – dokumentas, suteikiantis užsieniečiui teisę gyventi Lietuvos Respublikoje ir patvirtinantis užsieniečio nuolatinio gyventojų statusą.

Leidimas nuolat gyventi gali būti išduodamas užsieniečiui, jeigu:

- jis išsaugojo teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę Pilietybės įstatymo nustatyta tvarka;
- jis yra lietuvių kilmės asmuo;
- jis atvyko gyventi į Lietuvos Respubliką kartu su Lietuvos Respublikos piliečiu kaip jo šeimos narys;
- jis neteko Lietuvos Respublikos pilietybės, tačiau gyvena Lietuvos Respublikoje;

- jis yra vaikas iki 18 metų, gimęs Lietuvos Respublikoje, ir jo tėvai ar vienas iš jų yra Lietuvos Respublikos piliečiai, kurių gyvenamoji vieta deklaruota Lietuvos Respublikoje, arba turi leidimą nuolat gyventi;
- jis yra vaikas iki 18 metų, gimęs ne Lietuvos Respublikoje, ir jo tėvai arba vienas iš jų yra Lietuvos Respublikos piliečiai, kurių gyvenamoji vieta deklaruota Lietuvos Respublikoje, arba turi leidimą nuolat gyventi;
- jis gavo pabėgėlio statusą Lietuvos Respublikoje;
- jis pragyveno Lietuvos Respublikoje be pertraukos pastaruosius 5 metus ir turėjo leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje (užsienietis turi išlaikyti valstybinės kalbos ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka);
- jis pateikia teismo sprendimą, kuriuo nustatytas juridinis faktas, kad užsienietis gyveno Lietuvos Respublikoje iki 1993 m. liepos 1 d. ir šiuo metu gyvena Lietuvos Respublikoje.

Prašymas ir dokumentai dėl leidimų nuolat gyventi Lietuvoje išdavimo pateikiami Migracijos departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos tiesiogiai arba per teritorinės policijos įstaigos migracijos tarnybą, kurios aptarnaujamoje teritorijoje užsienietis yra deklaravęs ar ketina deklaruoti gyvenamąją vietą arba yra įtrauktas į gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitą.

Išsami informacija apie leidimų nuolat gyventi Lietuvoje išdavimo tvarką ir dokumentus, kuriuos reikia pateikti, skelbiama Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos interneto svetainėje <http://www.migracija.lt>. Informacija anglų kalba <http://www.migracija.lt/index.php?-1515816950>.